

KESKKONNAAMET

45. Tööleht: Taaskasutus, uuskasutus ja isetegemise oskused

Mõiste: Taaskasutamine on protsess, mille käigus tehakse kasutatud materjalidest uued tooted, et vältida uute loodusvarade kasutuselevõttu. Uuskasutus on asjade korduvkasutus, asja kasutusaja pikendamine või väärtuse suurendamine. Eesmärgiks on vähendada looduse saastamist, energia kasutamist ja prügilate tekkimist.

1. Plasti ümbertöötlemine on keeruline kuna:
 - a. Seda ei saa tasuvalt teha;
 - b. Enamik plastist prügist sisaldab erinevaid plaste, mis on erinevate omadustega;*
 - c. Plastist prügi on ääretult mürgine;
2. Klaas on kergesti taaskasutatav ning kui kasutame ümbertöödeldud klaasi uute pudelite ja purkide valmistamiseks väldime iga tonni klaasi tootmisel ligikaudu:
 - a. 300 kilogrammi CO₂ õhku paiskamist;*
 - b. 1000 kilogrammi CO₂ õhku paiskamist;
 - c. 3000 kilogrammi CO₂ õhku paiskamist;
3. Klaasi sortimine on väga oluline kuna:
 - a. Igat värvi klaasi ei ole võimalik ümber töödelda;
 - b. Pruuni klaasi ei saa enam taaskasutada;
 - c. Lehtklaasi ja klaastaara keemiline koostis on erinev;*
4. Terase taaskasutamine säästab terase tööstusele igal aastal umbes:
 - a. 15% energiat, mis muidu kuluks uue terase tootmisele;
 - b. 50% energiat, mis muidu kuluks uue terase tootmisele;
 - c. 75% energiat, mis muidu kuluks uue terase tootmisele;*
5. Enamik plastpudelitest, millesse on villitud poes müüdavad joogid on tehtud:
 - a. Polüetüleentereftalaadist (PET);*
 - b. Polüvinüülkloriidist (PVC);
 - c. Polüstüreenist (PS);

Arutlemisteemad:

1. Kas teie sorteerite kodus prügi? Kuidas saaks Eestis olevat prügikogumise süsteemi paremaks teha? Kas teie koolis sorteeritakse prügi? *Jäätmete sorteerimist korraldab Eestis*

kohalik omavalitsus. Õpilased saavad uurida, kuidas see nende kodukohas toimib ning mida nad kodus oma prügiga teevad. Mis on süsteemis head, mis vajaks parendamist?

2. Milliseid projekte olete ette võtnud, et mõni vana asi korda teha ja taaskasutada?
Taaskasutamise juures on oluline osa ka isetegemise oskustel. Kodus olevad katkised riideesemed või mööblitükid on võimalik üsna kerge vaevaga parandada selle asemel, et kohe poodi uute järele tõtata. Vahel piisab vaid uuest värvikihist, et toas olevatele esemetele uus elu anda. Ka sokis oleva augu parandamisega saab igaüks hakkama kui veidi pusida.

3. Missugune viis jäätmetega tegelemisel on loetelus kõige keskkonnasõbralikum – eseme korduvkasutus, eseme ümberkujundamine, eseme materjali uuesti kasutusele võtmine?
Parim variant on see, kui mingit lisaressurssi eseme edasiseks kasutuseks vaja ei lähe ehk siis korduskasutus – kasutada eset samal kujul. Kui see pole otstarbekas, võib eset ümber teha. Kolmas võimalus on kasutada eseme materjali ning valmistada sellest midagi uut. Ka materjali kasutamine energia tootmiseks (prügipõletus) on võimalus, kuid see on ainult veidi parem variant kui lõppplastest prügilas ning kõik muul moel kasutatavat materjali sisaldavad jäätmed peaks enne põletuseni jõudmist olema eraldatud ning uuesti kasutusse võetud.

4. Kõige keskkonnasõbralikum oleks olukord, kui jäätmeid üldse ei tekiks. Missuguseid võimalusi selles suunas liikumiseks oleks igaühel võimalik koolis või kodus ette võtta?
Eelistada pika kasutuseaga ja kvaliteetseid tooteid; mõelda, mida ja milleks me vajame; jagada harvem vaja minevaid tooteid/ esemeid teiste kasutajatega; valida vähem pakendatud tooteid jne.

Harivat lisamaterjali:

<https://bioneer.ee/%C3%BCmbert%C3%B6%C3%B6tlemine-aitab-s%C3%A4%C3%A4sta-hinnalist-toorainet> – Ümbertöötlemine aitab säästa hinnalist toorainet, Martin Eek, Bioneer.

<http://www.youtube.com/watch?v=6R8YObQbE88> - Klaasi ümbertöötlemine, DLDGTW.

<https://www.youtube.com/watch?v=AOpGhAdQFEY> - Alumiiniumi ümbertöötlemine, How Stuff Works, Discovery.

<http://www.youtube.com/watch?v=nMS8C1fUWqE> - The Story of PET, 1isPET.

<http://www.youtube.com/watch?v=ohv9y8Bi3fU> - Paberi ümbertöötlemine, DLDGTW.

<https://www.youtube.com/watch?v=YO3UCHsFfZc> - Plastpudeli teekond, Eesti Pandipakend.

https://www.youtube.com/watch?v=74CAM6Nd_Sc - Plekkpurgi teekond, Eesti Pandipakend.

<https://www.youtube.com/watch?v=TYCSMQqA8lk> - Klaaspudeli teekond, Eesti Pandipakend.

<https://www.ragnsells.ee/keskkond/ponevaid-fakte/> - Põnevaid fakte taaskasutamisest, Ragn-Sells.